

ДОРЪООНУ ЧУОЛКАЙДЫК САГАРА ҮӨРЭТИИ

Р-Л

Эрчилли

Чуолкай сага

Хоноон

Таабырын

Хам саныылаах
эрчилли

Өс хонооно

Чабырбах

ДорЪоону арааран сагарарга эрчилли, артикуляциятын тэннээн көрүү, быһаарыы. Тылга дорЪоону сөпкө этии. Сорох доЪооннорун көтүтэн сагарар оЪолор эмиэ бааллар Р дорЪоону Л дорЪоонунан солбуйуу кыайан сүтэ охсубат «кыла»-кыра, «олон»-орон д.а. Сагарар үорганнарын былчын-нара кыайан сайдыбатах оЪо эмиэ чуолкайдык сагарар кыаЪа сүох. Ол иһин бү былчыннары эрчийэргэ анаан ытыллар араас дьарыктар.

Р-Л

Чабырбах

Чоргуй, чобуо чабырбах!

Сэнээрэ

Чэйин-чэйин, оЪолоор!
Чуочаллан тураммыт
КуһаЪан көстүүнү
Чучураан сыһыаны
Чорбоччу тутаммыт
Чабырбахтаан ылыаЪын,
Чапчийа түһүөбүн!

Р-л

Чабырѡах

Тыллаах буолар чабырѡах

Иирбэ-таарба эриллэбэс
Истээх-тастаах бүгүллэбэс,
Тобус төгүл тонуттабас,
Токур-бокур олуллабас
Тыллаах буолар чабырѡах.
Чабырѡахсыт тыла сымса
Чабырѡахсыт тыла ыраас,
Чабырѡахсыт тыына уһун
Буолуох тустаах, атастаар.

Р-л

Чабырѡах

Былыргы чабырѡахтар

Орубуй удабан,
Орулуу дохсун,
Илин дойдум,
Иэдьэгэй-миэдьэгэй,
Наһатыр кэдьэрэн,
Мускуу-таскыы,
Суола төрдө
Тин-тин
Буолбута,
Буолуоѡа.

Р-Л

Чабырбах

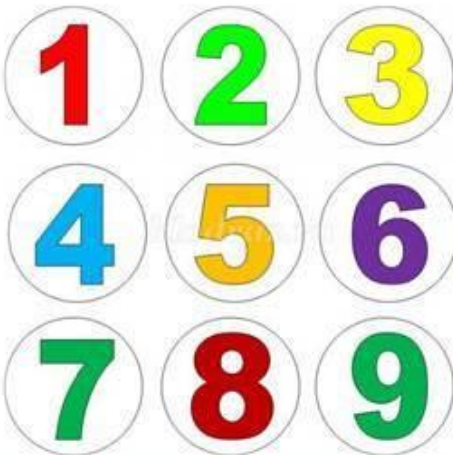
Сылгы чабырбажа

Г.Никулин

Иэрэн –дыэрэн,
Эктэл-тэктэл,
Эрэкэ-дьерэкэ,
Экэнэ-боконо,
Этэбэ-тэтэбэ,
Икиитэ-микиитэ.
Сыы папаалам,
Сыркына кымныыта,
Үһүскэ бүрүүскэ,
Сом соло сүкуната мапысыай,
Ингнэнниирэ даайым,
Чаранныыра байдыкаан!

Р-Л

Чабырбах

Ахсаан чабырбах

Биир мииниллэр биэ,
Икки эмэр ньирэй,
Үс үүттээх үтүрүм,
Түөрт үчүгэй төрүөх,
Биэс миинэр минэ,
Алта анаарыма атыыр,
Сэттэ тиһэх тинэнэ,
Абыс аһам ынах,
Тобус лонкур торбос,
Уон улахан оһус.

Р-Л

Хамсаныылаах
эрчиллиилэр

“Көрдөөх музыканнар»

Мин оонньуубун кырымпаба
Тилили, тилили,
Кубахчааннар үнкүүлүүлэр
Тилили да тилили.
Балалайка лынкынаата
Траляля, траляля,
Кубахчааннар үнкүүлүүлэр
Траляля да траляля.
Барабаанга оонньоотүбүт
Бум-бум-бум, тратата -тратата,
Кубахчааннар соңуйаннар
Үрүө – тараа ойдүлөр.

Р-Л

Хамсаныылаах
эрчиллиилэр

А.Абаҕыныскай
Тыаба эһэ манньк
хаамар
Манган кубах манньк
ойор
Оттон биһиги
кырачааннар
Атахпытын өрө көтөбөн
Манньк дайбаан
хаамабыт.

Р-Л

**Хамсанылаах
эрчиллилэр**

П.Тобуруокап

Биир икки, биир икки,

Атахтарым иккиэлэр.

**Дайбаан, дайбаан
кэлэрбэр.**

Илиилэрим иккиэлэр.

Энигини көрөрбөр

Харахтарым иккиэлэр.

Кэпсээннитин истэрбэр

Кулгаахтарым иккиэлэр...

Р-Л

**Хамсанылаах
эрчиллилэр**

П.Тобуруокап

Уруһуйдаан, уруһуйдаан

Тарбахтарым сылайдылар.

Биир, икки, үс, түөрт

Тарбахтарым

сынньаналлар.

Биир, икки, үс, түөрт,

Онтон эмиз сабалылар.

Р-Л

**Хамсанылаах
эрчиллилэр**

М.Н.Саввина

Күөх харыйа тула
Чыгчаахтар көтөллөр.
Чычып-чаап, чычып-чаап
Күнү быһа ылыылар.
Арай түүнүн тохтууллар.
Сынньанан утуйаллар

Р-Л

Таабырын

РАДИО

- ❖ Көстүбэт да, сангарар баар үһү.
- ❖ Сангарар холбуйа баар үһү
- ❖ Муннук муусукалаах, эркин кэпсээннээх үһү.
- ❖ Бүтэй дьиз иһигэр киһи ылыыр (сангарар) үһү.

Р-Л

Таабырын

ЛААМПА УОТА

- ❖ Ыраактаагы кышынын быарыгар күн тыгар үһү.
- ❖ Көндөй чөгөчөхтөн күн тыгар үһү.

ЛУУК

- ❖ Сыспат да, мөхпөт да, киниттэн бары ытыылар үһү

Р-Л

Таабырын

ЛЫАХ

- ❖ Халлаанга араас дьүһүннээх сэбирдэхтэр көтөллөр үһү.
- ❖ Орто дойдуга кэлэн баран сагата суох төннөр баар үһү
- ❖ Бу дойдуга тыла суох кэлэн барар баар үһү

Р-Л

Таабырын

Тэллэй

- ❖ Бэргэнэ иччитэ буолбут бээгэй оҕонньор баар үһү.
- ❖ Төбөтө суох да сэлээшпэлээх, соботох атахтаах да, саппыкыта суох баар үһү.
- ❖ Охоноон оҕонньор аҥаар атахтаах.

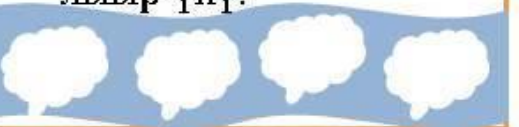
Р-Л

Таабырын

БЫЛЫТ

- ❖ Кыната суох көшпүт, атаҕа суох сүүрбүт.
- ❖ Кыната да суох көтөр
- ❖ Айдаана суох айанныыр, күүгээнэ суох көтөр баар үһү.
- ❖ Хара баар үһү, күн ый иккини хаххалыыр үһү.

Р-Л

Чуолкай сага

Ра-ра-ра ри-ри-ри
Ро-ро-ро рэ-рэ-рэ
Ыт ырдыгыньыр: «Ыр-
ыр-ыр»,
«ар-ар-ар».
Тураах сангарар:
“Даах-да-ра-раах”
Самолет мотуора
тыаһыр: «Тррр...тррр»

Р-Л

Чуолкай сага

П.Тобуруокап
- Ырр! Ырр!
Туох ырдыгыньыр?
- Ырр! Ырр!
Ыт ырдыгыньыр!
- Торр-торр!
Тонсобой торулуур!
- Барр-барр!
Туох дарбыяр?
- Барр-барр!
Барабаан дарбыяр!

Р-Л

Чуолкай сага

Ла, ло, лу,ли, лэ, лө, лү,
ал-ла, ол-ло, ул-лу, ил-
ли,эл-лэ.

Лаампа, лапшаакы,
лэпшиэскэ, Алла, таал,
уллунг, улар,остуол.

Лоокуут лаампа аҕалла.

Лаана лэпшиэскэ буһарда.

Лааһар лапшаакы онордо.

Р-Л

Чуолкай сага

Ра-ра-ра-ра Рая барар.

Ро-ро-ро-ро Рома олорор.

Ру-ру-ру-ру Руслан
уруһуйдуур.

Ри-ри-ри Римма ыллыыр.

Бр-р-р-Тыраахтар бири -
лиир.

Тр-р-р-Мотуор ньири-
лиир.

Р-Л

Хоноон

ЧОРООН

И.Мигалкин

Төрдүм ууһум удьурхай-
Тас көрүнгүм тупсабай.
Оһуордаах ойуулаахпын,
Үс үтүө атахтаахпын.

Миигин тутан
Тойук туойаллар,
Кымыс кутан
Алгыс этэллэр

Саха былпыргы төрүт иһитэ
Буолабын доһоттоор.

Р-Л

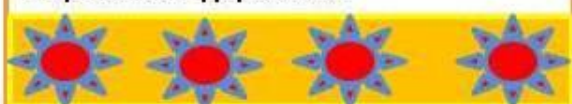
Хоноон

Үрүмэччи

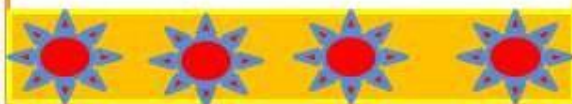
В.Башарин

Сэбирдэхтии тэлээриннии
Сиртэн тэйдэ үрүмэччи,
Үөнэ көтө эргийбэхтии
Үрүн-үрүн үрүмэччи.
Наһаа кыра, нарын-нарын,
Намчы кэрэ бэйэлээбим,
Отум-маһым кырааскатын
Ойуутунан киэргэммиттии.
Тэйэ-тэйэ үргэн сүтэр
Тэһии-тэһии үрүмэччи,
Үрүн күнгэ көөчүктэнэр
Үчүгэйкээн үрүмэччи.

Р-Л

Хоюон

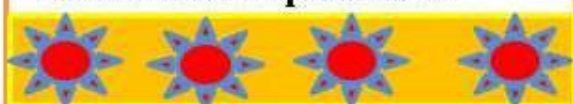

Чычып -чаап

Суорун Омоллоон

Кып-кыра чычып-чаап
Хап-хара харахтаах,
Кып-кыра чычып-чаап
Сып-сытыы тумустаах

Кып-кыра чычып –чаап
Чап-чараас кынаттаах
Кып-кыра чычып-чаап
Чыып-чаап ырыалаах.

Р-Л

Хоюон

П.Тобуруокап

Халыг былыт ааста,
Халлаан халлан хаалла
Лых лабааҕа түстэ,
Луук налыыга үүннэ.
Лина луугу булла,
Лана лыаҕы тутта.

Р-Л

Хоноон

Гагарин

Суорун Омоллоон

Гагарин, Гагарин,
Халлааны хайьтан,
Былыты бысталаан,
Ийэ сири эргийэн,
Эргиллэн кэлбиккэр
Эйиэхэ эбүрдэ!
Эбүрдэ киһиэхэ!
Эбүрдэ геройга!

Р-Л

Өс хонооно

- ❖ Тумсун дулбаа сотунна.
- ❖ Тонтон толлубат, ириэнэхтэн иннибэт.
- ❖ Тиэтэйбит сыарба сыыр анныгар хаалар, тиэтэйбэтэх сыарба сыыр үрдүгэр тахсар.
- ❖ Сүрэжим айахпар табыста

Р-Л

Өс хоёоно

- ❖ Сатабыллаах саһыл сағалаах.
- ❖ Ороѳун булбатах кутуйах курдук.
- ❖ Ойуурдаах куобах кэтэѳинэн ооньуур, дьонноох киһи сототунан ооньуур
- ❖ Көрсүө тыл бэлиэ

Р-Л

Өс хоёоно

- ❖ Кырдык үрдүтэр сымыйа ыттыбат, арыы үрдүтэр уу дагдайбат.
- ❖ Кулгаах ырааѳы истэр, харах чугаһы көрөр.
- ❖ Или тугуурдаах, өттүк харалаах.

Р-Л

Өс хоёоно

- ❖ Биир муостаға туруохпут.
- ❖ Билэр күөлүм балыга
- ❖ Балык уу диригин былдыһар, кини күн үтүөтүн көрдөһөр (батыһар)
- ❖ Аата кини айабыттан кыһыл көмүс тохтуо буоллабай.

Р-Л

Өс хоёоно

- ❖ Алгыс баһа сылаах, кырыыс баһа хааннаах.
- ❖ Айан кинитэ аргыстаах, суол кинитэ добордоох.
- ❖ Айан аргыһы таптыыр.
- ❖ Ылар илии билбэт, биэрэр илии билэр.
- ❖ Хантайан туран сыллээбитин хараххар түһүө.

Р-Л

ЭРЧИЛЛИИ

«Р» дорџоонго
тылын төбөтүн
тийһинг үрдүнэн
сыһыар, салгыны
муннутунан эџирийэн
ыл уонна күүскэ үр,
тылын төбөтүн
илигирэт.

Р-Л

ЭРЧИЛЛИИ

“Хачыал»
Айах аһыллар, тыл
хачыал курдук үөһээ
тиистэри, аллараа
тиистэри таарыйар,
6-8 онор.

Р-Л

ЭРЧИЛЛИИ

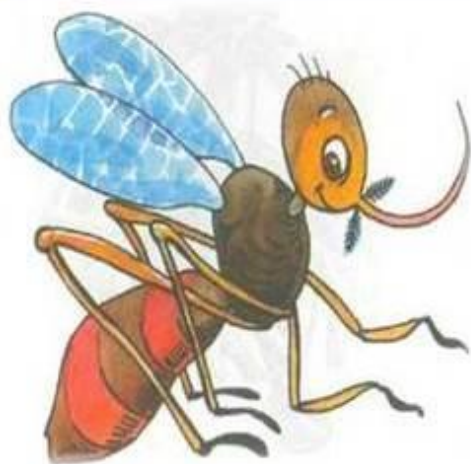
«Хормуоска»

Айах аһаҕас, уос
мичээрдиир. Кэтит тыл
таналайга сыстар, айах
аһылла –аһылла
сабыллар, 6-8 төгүл онор.

Р-Л

ЭРЧИЛЛИИ

«Кумаар»

Айах аһаҕас, уос
мичээрдиир. Кэтит тыл
таналайга сыстар, айах
аһылла-аһылла сабыллар,
6-8 төгүл онор.

Р-Л

ЭРЧИЛЛИИ

“Маляр»

Тыл төбөтө тагалайы
кырааскальыр курдук
төттөрү-таары сотор, 6-8
онор.

